

ORADEA-MARE (N. VÁRAD)
9 novembre st. v
17 novembre st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 45.

ANUL XXXI.
1895.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Pietrele Dómnei.

Gin nordul Moldovii se află o proprietate regescă, căreia îi dăce Broșteni.

Acolo se mai gădesc și acum păduri în care n'a pătuns încă toporul, în care d'abia a pătuns câte un om.

Una din excursiunile cele mai frumoșe, ce ar pute face cineva, este să mērgă cu pluta din Transilvania prin Dorna, Broșteni, Hangu până la Piētra în jos pe Bistrița, care îngustată între doue stānci înalte, și umbrită de fagi și brați uriași, șerpueșce înainte cu limpedele-i unde.

Pe acolo coboră dilnic sute de plute care trec din Bistrița în Siret, spre Galați, unde lemnele sūnt lucrate într'unul din cele mai mari ferestree cu abur ale Europei, pe urmă încācate pe Dunāre, de unde iau drumul spre Panama, pentru ca să fie întrebuițate acolo la construcția canalului.

Tēranii sūnt nespus de frumoși, înalți și bine făcuți, cu pērul negru, cu nasul drept, cu ochii adānci și căprui ori negri. Ei coborā torentul limpede, cārmind plutele cu mare dibācie; sūnt îmbrācați cu cămāși albe, cu pieptare cusute cu flori, și au căciuli albe ori pālării largi de pislă cu marginile împodobite tot cu flori. Une-ori la căderile de apă prin care trebuie să trecā, partea dinainte a plutei se cufundă într'alt, încāt omul care stā în față, ajunge în apă până la brāu. Dar rămāne atât de nemișcat și de nepāsător, ca și cum nu s'ar fi întēplat nimic. Ochii sei pādesc depārtarea și

n'au vreme nici măcar să arunce o privire asupra hainelor muiate.

Or de câte ori se deschide câte o vale d'acurmezișul, de lasă să se arunce câte un pēriu spumegānd în Bistrița, de o parte se înalță peste grāmada de copaci Ceahlāul, de alta apar Pietrele Dómnei, ca și turlele unei biserici gotice. Escursiunea acēsta este într'adevēr minunată, și or-cine a trecut peste munți călare și s'a întors pe plută, a ramas încāntat.

Dar în anul 1538 locurile acestea nu erau așa frumoșe și vesele ca acum. Pe Bistrița nu mai coborau plute, căci din vale urcau șgomote de arme. Femei și copii fugiau de prin sate de se ascundeau în pădurile cele mai dese, căci strigātul de grōză: „Vin Turcii!” sburā din loc în loc.

Sultanul Suleiman por-nise să pustiēscā Moldova; i se puse în potrivā vitēzul Domn Petru Rareș, dar fusese bātut de mai multe ori. Turcii intraserā în capitala sa Suceva, și înaintau spre Piētra arđend, ucigānd și jefuind tot. Erā o grōză în biēta Moldovā; par că venise un vērtej care luase tot după el și nimicise ce nu putuse luā. Turcii nu vreau să șcie nici ce e iertarea nici ce e mila, tăiau copii și omoriau femeile pe care nu voiau să le ia cu dēnșii, și erā cu mult mai bună mōrtea pentru ele decât robia la turci.

Nu se mai vedea nici o vitā, nici un bob de grāu, nici un fir de iērbā. Petru Rareș trebui să fugā din Piētra cu restul armatei nimicite și să caute s'o puie la adāpost la Iesle, pe Bistrița în sus, unde pōte se mai găsiā hranā pentru ómeni

PRINCIPELE FERDINAND AL BULGARIEI.

și cai. Numele de Iesle, care înseamnă iesle de cai, e pus ca să se amintescă că acolo poposiă cavaleria.

Pe copii îi trimisese la cetatea Ciceu, dar Elena dómna nu voise să se despartă de el.

— Pe mine n'au să puc Tureli mâna, dicea ea; și de tine nu me deslipesc!

Și găsisese refugiu ceva mai sus de Hangu, la biserica de la Călugăreni.

Biserica cea mică eră ascușă săb o stâncă uriașe, despre care se dice, că diavolul ar fi rupt-o din vârful Ceahlăului, ca să opréscă cu densa cursul apei Bistrița, dar tocmai pe când da să ridice piétra, cântă cocoșul și o lăsă repede să cadă, acolo unde e acum, ca să fugă să nu îl apuce lumina zilei.

Dómna Elena cea frumósă sta la umbra stâncei care par că eră gata să se prăbușescă și așteptă. Ea își țintia ochii și ascultă cât putea; nările ei subțiri tremurau din vreme în vreme și la față aci se roșiă aci se îngălbeniă.

— O, ce rușine, să fii invins, dise ea călugărului care păziă biserica, un călugăr bătrân cu barba albă ca zăpada, și care tocmai veniă spre ea.

— Numai mórtea nu se schimbă, dar incolo tóte se pot schimbă, respunse el fórte liniștit.

— Pentru noi nu se mai schimbă! dise Dómna cu infocare. Sântem pierduți. Și póte că și tu, bătrânule, vei fi străpuns de vre un iatagan turcesc.

— Se póte, respunse bătrânul.

Atunci se auđi fórte deslușit un tropot de cai pe pietrele desprinse, și se ivi Rareș alergând spre nevêsta sa, cât putea calul, și urmat de o cétă mică de călăreți.

Se opri numai atât, cât să o ia sus pe cal, și fără să dică o vorbă, porni înainte de a lungul riului.

Turecii îl goniau de pe urmă.

Atunci le eși înainte într'o strimțóre, călugărul cel bătrân. Căii turecilor își ascuțiră urechile și se ridicară în doué picioré.

— Stați! strigă el. Incotro ve duceți?

— Vrem să prindem pe Rareș. S'au pus o sulă de galbeni pe capul lui! Spune ne unde e or te ucidem!

Călugărul le făcu din cap semn să se ia după el și apucă printr'o vâlcea pe un drum care începú curénd să urce repede peste stânci și trunchiuri de copaci, și pe urmă se afundă într'o pădure în care nu putea pătrunde omul.

Călăreții îl urmară câtva pe căii lor mici, slabi ca niște pisici, dar pe urmă începură să cerceteze și negăsind nici o urmă, vedură că preotul i-a amăgit și atunci își vêrsară focul pe el, îi rupseră hainele după densul, și-l răstigniră pe un trunchiu de copac resturnat. Pe urmă plecară în góna cailor. Buzele bietului bătrân se invinețiră, dar el tot îngână:

— Și decă nu pe cruce, dar totuș pironit. Și decă nu pentru omenire, dar totuș pentru țeră!

Pe urmă închise ochii și îndură fără tânguire mórtea incétă și plină de suferințe.

Fugarii ajunseră repede pe o cărare îngustă în pădurea de la Broșteni. D'aci incolo spre Rărâu drumul se făcea tot mai greu, și numai cine cunoșcea bine vadurile, putea să trecă de atâtea ori riul fără să i se întemple vre-o nenorocire. Decă izbutiau să scape nezăriți, li se perdea urma. Calul Domnului începuse să obosescă tare purtând indoita-i sarcină, și de géba îl izbiă Rareș cu pintenii, căci nu mai putea să fugă, dór scotea câte un horcăit trist.

— Măria ta, dise Dómnei un om din cétă, ia calul meu, că eu rămân în urmă!

Dómna se impotrivi.

— Curénd, Măria-Ta, căci pe urmă o fi reu, strigă el; și ridică pe Dómna din brațele soțului ei și o aședă pe calul lui; apoi pieri în bugetul de pădure, fără să aibă Dómna vreme a-i mulțumi.

Acum drumul se depărtă, Bistrița se suiă în sus spre Rărâu, unde și astăzi o mânăstire mică încunosește despre fuga lui Petru Rareș.

Departé îl chemau cele doué stânci, ca turlele de biserici; acolo eră o peșteră, în care se puteau ascunde.

O pădure de nepétruns îi impresură. Din trunchiuri resturnați dădeau alți brazi uriași. În fiecare clipă alunecau pe mușchiul des și de multe ori picioarele li se afundau tare în lemnul roșu, putred al câte unui trunchi bătrân, care seménă a burete și care se făcea praf.

De odată se pomeniră cu un troznet, o cutremurătură și o horcăielă în față, și din pădurea cea desă se repedí un zimbru cu córnelé plecate în jos tocmai spre calul pe care călăriă Dómna și care se ridicase în doué picioré și apoi căduse pe spate cu frageda-i povară. Se pregătiă să se repedă dobitocul a două óră asupra Elenei; dar Rareș dintr'o săritură fu în fața lui, și cu o putere uriașe puse mâna pe córnelé pline de sânge și le suci de rupse céfa monstrului. Pe urmă scóse pe Elena de sub cal.

— Poți să umbli? o întrebă el blând, ca și cum nu se întemplantă nimic. Ea se agăță de el.

— Pân' la capétul lúmei! dise ea. Dar obrajii îi erau fórte galbeni.

— Decă e așa, să gonim incolo căii, căci pe aici mai mult ne împiedică; și ca să amăgim și să rătăcim pe cei cari ne prigonesc, trebuie să ne dăspărțim. Eu trebuie să me duc la Ciceu, și am să apuc, măcar că e drumul lung, peste Gura Humora spre Dorna și de acoloa peste Căliman. Tu, Ștefăniță, ai să duci pe Dómna la peșteră și să rămâi acolo să-i ții de urit, până ce voi veni eu. Nu poți merge până la capétul lúmei, dise el Dómnei, luând-o de gât.

— Va să dică ne dăspărțim! oftă ea.

— Pentru puțină vreme! N'auđi prigonitorii în vale? Nu avem vreme de perdut!

Și o îmbrălișă vreme de o clipă, pe urmă îmbrășciară căii gonindu-i cum putură. Rareș plecă după ce se mai uită odată la tinêra-i soție, pe care o lăsă în pustietatea aceea. Ea se uită după el cum se ducea înainte, și se gândi că n'ar fi putut sta cu el, căci i-ar fi primejduit viața. Oftă adânc și se uită așa de mult după el, încât Ștefăniță fu nevoit să-i aducă aminte că trebuia să se gândescă și la densa.

În locul unde a căđut zimbrul, se află o stâncă lată și grozav de mare, căreia îi dice „Pétra zimbrului“, în amintirea lui Rareș și a faptei sale îndrăznețe.

Elena începú a se îndreptă în spre cele doué stânci, ce seménau a turle. Suișul eră ostenitor, și Dómna, căreia îi plăceau mult florile nu luă în sémă în ziua aceea dulcele miroas al mulțimeii de flori. În stêrșit se răđimă sfêrșită de ostenelă de un copac, și punându-și mâna pe inimă, ascultă țipetele, plângerile care nu se mai deosebiau bine, în vale.

— Ștefăniță, dise ea, jură-mi că n'ai să me lași să cad vie în mâna păgânilor! Mai bine paloșul teu să-mi spintece pieptul, decât mâna necredinciosului să-mi atingă umêrul.

Ștefăniță se uită la ea bine.

— Tocmai aşá me gândiam şi cu Măria Ta să fac, ăise el cu simplitate.

— Atunci nu mai mi-e tórnă, strigă Dómnă.

Şi cu putere nouă păşi înainte pe drumul cel greu. In sfêrşit ajunseră la stâncile cu peştera cea mare şi adâncă in care intrară sfêrşiţi.

— Am scăpat! îngână Elena.

Şi cădù in genunchi rugându-se fierbinte pentru soţul ei, care departe de dēnsa, urmărit ca un vėnat, mergea repede pe potecile cele mai primejdioase şi mai grele de străbălut.

La început Ştefăniţă nici nu îndrăsní să facă focul, căci cel mai mic nor de fum pe stâncile care te orbiau de luminoase ce erau şi pe cerul cel albastru, putea să-i dea de gol.

Dómnăii îi eră tare sete şi dete un ţipăt de bucurie când zări un izvor mic ce se prefiră printre pietre.

Nóptea veni şi Ştefăniţă făcù in peşteră un culcuş de muşchiu pe care tinēra femee sleitā de puteri cădù să se odihnescă puţin. El se culcă de a curmezişul la intrarea peşterei, ca un căne credincios şi dormi, cum ăicea el, numai cu un ochiu, pe când cu celalalt veghiā. Nici un şgomot nu pētrundea până acolo. Pacnīce, ca o rugăciune vecinică, se înălţau stâncile peste pădurea cea nēgră şi peste măsurā de mare a cărei umbră se ridică ca un zid inaintea privirilor ce căutau să pētrundă tot mai departe. Cum începù să se crape de ăiuā, Ştefăniţă apucā spre o dumbravă din apropiere după vėnat şi se întorse inapoi curēnd cu un cocoş sēlbatie, pe care începù indatā să-l jumulēscă cu mult meşteşug. Pe urmă găsi un loc mai apērat sub o piētră ce sta spēnzuratā şi se puse să aţite focul.

Se sili mult până să facă să ia foc crăcile, care erau ude de roua dimineţii.

Dómnă simtiind miros plăcut, eşi din peşteră şi găsi pe Ştefăniţă care inşpasese cocoşul intr'o frigare lungă de lemn, şi-l invērtiā liniştit de asupra focului.

— Las că pot eu să-l frig! ăise ea; şi cum sta inaintea focului, lumina-i roşatică îi luminā faţa, pe când sórele care tocmăi rēsăriā, începù a rēvērsā luminā purpurie mai intēi asupra stâncilor de d'asupra capului ei şi pe urmă peste pērul ei bălai şi minunat, şi peste corpul ei. Ea cređuse că n'o să mai pólā mănecă nimie, până nu şi-o stringe iarăş soţul şi copii in braţe, şi când colo nu mai putea de flămândā.

Ştefăniţă se uitā cu o bucurie ascunsă cum i se roşiau obrăjii galbeni pe când mănecă, şi cum zimbi, când îi aduse o frunđă mare plină cu căpşuni.

Noroc că se găsiā mult vėnat pe înălţimile acelea pustii, căci Ştefăniţă nu îndrăsní să se depărteze mult de peşteră. Odatā se sui pe vėrful cel mai inalt, unde nu puteai ajunge decât numai tārindu-te pe mâni şi umblând de a buşile. D'acolo putea vedē fôrte departe:

Moldova, Transilvania şi Bucovina se desfăşurau jos, pe când muntele Căliman se înălţā in tólā mărirea lui.

Priveliştea eră de o frumuseţe şi de o măreţie rară, dar omului care pândiā nu îi eră aminte de asta şi clătīnând din cap se lāsă iarăş să alunece in jos.

Peste tot, cât puteai cuprinde cu ochiul, eră aşá de mare linişte sub strălucirea rađelor sórelui, de par că n'ar fi fost nici bātaie nici gróză. Cât despre fuga primejdioasă a lui Petru Rareş, nimeni nu putea spune nimic şi nici stâncile care se înălţau in neclintita lor linişte.

(Finea va urmā.)

CARMEN SYLVA.

M i r é s a.

*Camera e plină de raxe
Şi plină de dulce miros;
O dungă din lună riexă
Pe pat şi pe mēsă şi jos.*

*Iar colo in perne mirésa
Visexă povestea cu smei,
Şi umple de farmece casa
Cu fruntea şi buzele ei.*

*Domólele fire de aur
A lunii îi jócă pe pept
Şi a viselor dulce tesaur
Se mişcă alene, deştept.*

*Ea clătīnă gene umbróse,
Le tremurā 'n xarea de lună
Şi inima-i blândă, sfíbsă
Din risuri ilusii adunā.*

*Şi-atâtea 'nţelegeri cu minte
Se jócă pe fruntea-i de crin,
Iar taincele magici şi sfinte
Îi bat melancolic in sîn.*

*Cu patimă buzele-şi suge,
Tresare apoi, la un ris;
Un dor şi un gând o distruge,
Şi capul in perne şi-a 'nchis...*

*Cuprinsă de-o sfântă sfělă,
Aşá, ea ascultă rre-un pas;
Dar casa e tristă de golă
Şi dorul e tot ce-a rēmas.*

*Un murmur de şópte se perde
In pacea camerei atunci, —
Că sună perdēua de verde
Cum rēntul alērgă prin lunci.*

*Şi glasul perdelei cădute
Un glas încă-l imitā 'n cet,
Spre patul miresei iubite,
El trece, dorinţii profet.*

*Şi... Colo in perne mirésa
Cum luna îi jócă pe pept
Cu farmece praseră casa,
Iar el o desmērdă d.ştept.*

PETRU CONDA.

Averea, ori cât ar fi despreţuită de unii, e pe sub ascuns dorită de toţi.

Când ura noastră e prea vie, ea ne pune mai pe jos de acei pe cari îi urim.

Spiritul de neincredere ne face să credem că tótă lumea voeşce să ne înşele.

Popórele se opresc fărte rar la jumėtatea drumului.

Dimitrie Cichindeal.

— *Date noue despre viața și activitatea lui.* —

Discurs de recepțiune ținut în Academia Română.

(Urmare.)

Lucrarea cea din urmă și tot-odată cea mai importantă, care i-a făcut numele cunoscut și nemuritor, este volumul de fabule, care a apărut sub titlul:

Filosoficești și politicești prin Fabule morale-nice învățături. Acum întâia oară culese, și întru acest chip pe limba Românească întocmite de Dimitrie Cichindeal, Parochul Becicherecului-mic și al școlilor Preparande Românești din Aradul-vechiu catechet. În Buda, cu tipariul Crăeștei Typografii a Universității ungurești din Peșta. 1814.

Precum se vede, titlul difere de cel comunicat lui Vulcan în 1813, despre care vorbii mai sus și pe care îl reproduc mai la vale în corespondența lui cu Vulcan. Versurile din frunte lipsesc cu totul, iar titlul scurt a fost înlocuit cu niște parafraze lungi.

Cartea are 484 pagini în 8°; este dar și ea estensiune cea mai voluminoasă lucrare a lui Cichindeal. Incepe cu o prefață, după care urmează fabulele, al căror număr este 154.

Acastă lucrare a avut un succes foarte mare, căci pân' atunci încă nu se publicaseră fabule în limba română; dar mai cu seamă pentru că sub modestul titlu de „fabule“ s'a ocupat de cestiunile cari agitau atunci societatea și națiunea română, a destăinuit o sumedenie de dureri ale poporului român, a propovăduit deșteptarea națională, combătând desbinarea și îndemnând pe frați la iubire, stăruiind a stărni în toți rivna de lucru, invocând descendența noastră latină și inspirând tuturora credința neclintită a triumfului în viitor.

Tendința această se indică numai decât și pe față prin un motto scos din psalmi, care precedează prefața și care sună astfel: „Deschide-voiu în pilde gura mea și voiu arăta cele ascunse.“

Și mai la vale, între fabule, începe a spune cu mândrie că: „A se rușină de nēmul seu, aceea e drēptă prostie“¹

Apoi exclamă incuragiător: „Doră va veni și acea fericită vreme, când și Românii vor dobândi odată învățatură și cărți folositoare în limba lor!“²

Și nu peste mult enunță acestea: „Iară acuma a sosit vremea ca numele și pomenirea acelora, cari însemneză ceva în obște, séu spre vecinica cinste și mărire, decât sunt buni, séu decât sunt rei și netrebnici, spre vecinica batjocură să rămână“³

Și urmează cu convingere incuragiătoare: „Mai voiesc în Becicherecul-mic séu în sat la Berecséu să fiu preot sărac, cu mintea luminată și cu cuget curat, decât în București un mitropolit cu mintea întunecată și cu cuget fără de pace.“⁴

În alt loc face acest apel: „Pentru aceea, o! prea cinstit comunitatul a nēmului omenesc, iar mai vērtoș voi Românilor, pentru cari scriu, ascultați glasul omenirii, sfântul glas al naturii, și aceea va să ție glasul

¹ Fabule, pag. 161.

² Tot acolo, pag. 222.

³ Tot acolo, pag. 452.

⁴ Tot acolo, pag. 453.

lui Dumnezeu! Nu ve despărțiți, nu ve urți între voi ênșive pentru desclinirea legilor nălucite; biserica e a lui Christos, ei numai mândria, pisma și reutatea au adus această deosebire și uriciune între atâția ômeni de omenie și buni la inimă“¹

Și tot sub impresiunea această spune la sfârșit: „Să punem noue înainte, ce dulcătă și fericire ar fi, a vedé așă mare număr de Români că se iubesc ca frații și se omenesc!... Nu e aicea Grec, nici Latin, unit și neunit. Să fim noi Românii toți una drepti și adeverați creștini și credincioși supuși ai împéralului; apoi vom fi aicea pe pământ, în cât va fi cu puțință, buni, norocoși, și după aceea în veci fericiți!“²

Iar conlusiunea tuturora pare a fi exclamațiunea profetică: „Mintea! Mărită nație daco-românească în Banat, în Țera-Românească, în Moldova, în Ardeal, în Țera-Ungurească, mintea! când te vei lumină cu învățatura, cu luminatele fapte bune te vei uni, mai alésă nație nu va fi pe pământ înaintea ta... Că faptele bune sânt ție frésceă omenie, mărirea, însuflețirea cea mare, bărbăția, aceste sânt faptele cele bune ale strămoșilor tei, adecă ale Romanilor celor bătrâni!“³

Cuvintele aceste pe vremile acelea vor fi sunat ca tunetul care strivește tot cei-i stă în cale și curăță atmosfera innădușită, stîrnind vieță din cucușurile amorțirii.

Românii din părțile acelea, cari încă nu cetiseră Chronica lui Șincai, nici Istoria lui Petru Maior, se treziră ca dintr'un somn de mörte; ascultară uimiți versul care cu atâta tragere de inimă le tălcuiă necasurile și dorințele... Iar cartea cu fabule deveni evanghelia lor, din care toți citiau cu lacomie evlavioasă învățăturile pline de dragoste și de incuragiare, cari descoperind greselile trecutului, arătau calea mântuinței pentru viitor.

Cât de sguduitoare a putut să fie vibrațiunea ce pătrunse tôte spiritele, se vede din lapidarele cuvinte ale lui I. Eliad, care cu doșzeci și patru de ani mai târziu, a scris aceste: „Fabulele lui Cichindeal, pot fi pentru Români, pentru toldanna, tablele legii aduse din pustie“⁴

Vêdënd acest succes covêrșitor, nu ne putem miră că toți cei ce priviau cu gelosie deșteptarea națională română, s'au speriat... Fabulele s'au confiscat; autorul lor, destituit de la catedră, a fost prigoniț până la mörte.

*

Dar se ție, că fabulele acele nu sânt originale.

Așă este. Ele, ba și „Înainte-cuvântarea“ ce le precede, sânt lucrute după Dositei Obradovici. Rêposatul Ioan Russu a probat această cu deseversire, traducând fabulele lui Obradovici și publicându-le într'un volum.⁵ Prin traducerea această dēnsul a făcut serviciu bun literaturei române, căci a aprins lumină în întunericul ce impresură până atunci figura literară a lui Cichindeal.

Acastă traducțiune nouă arată necontestabil că Cichindeal a făcut după Obradovici nu numai fabulele, ci și învățăturile cari le însoțesc, și că tot meri-

¹ Fabulele, pag. 258—259.

² Tot acolo, pag. 479—484.

³ Tot acolo, pag. 274—275.

⁴ I. Eliad, precuvântare la edițiunea a II a Fabulelor lui Cichindeal, București, 1838, pag. XI.

⁵ Fabulele lui Dimitrie Cichindeal în traducerea nouă, din originalul sêrbesc al lui Dositei Obradovici, de Ioan Russu. Arad, 1836.

Logodiți din Rusia-mică.

tul lui consistă în faptul că le-a cam localizat, aplicând la Români cele ce fabulistul sârb a scris despre Sârbi și despre Albanezi.¹

Pecat că prin traducerea lui Russu nu se poate constata deplin: cât și unde a schimbat Cichindeal, căci singur spune că, în ceea-ce privește aplicarea la Români a celor ce scrie Do-itei Obradovici despre Sârbi, a urmat și dânsul lui Cichindeal.²

Scopul lui, precum ne spune în prefață, a fost să facă cunoscut prin traducerea acesta pe adevăratul autor al fabulelor.³ E bine, dar atunci n'ar fi trebuit să schimbe nimic, ci să traducă fidel numai ceea ce a scris Obradovici.

Dacă Russu ar fi tradus pur și simplu pe fabulistul sârb, fără nici o aplicațiune la Români scosă din Cichindeal, ar fi făcut literaturii un serviciu mai mare, un serviciu complet, căci atunci prin traducerea sa am pute stabilii cum a scris Obradovici și ce fel a modificat Cichindeal, pe când astfel numai ne-a indicat originalul, la care trebuie să ne reintorcem.

Dar și de traducerea lui Russu putem profita mult. Din cele ce dânsul a tradus fidel, vedem că Cichindeal a făcut schimbări mai mari și mai mici în unele învățături de ale fabulelor; cea mai mare în învățătura fabulei din urmă, unde a adăugat vre-o două pagine.

Aceste schimbări consistă mai cu seamă în înlocuirea numirilor de Sârbi, Albanezi sau Greci, prin numele de „Români”. Une-ori ele sunt ceva mai lungi.

Drept exemplu voi pune aici în comparațiune citațiunile de mai sus cu originalul lui Obradovici tradus de Russu. Am ales anume aceste, căci tocmai unele din ele au fost citate până acum la cele mai multe ocazii ca niște enunțațiuni originale, cari fac gloria literară a lui Cichindeal.

Vorbele: „A se rușina de nămului seu aceea e drăptă prostie” sunt adăugate de Cichindeal, căci în traducerea lui Russu nu le găsim.⁴

Pasagiul citat mai sus din Cichindeal: „Doră va veni și acea fericită vreme, când și Români vor dobândi odată învățatură și cărți folositoare în limba lor” — la Obradovici se află astfel: „Va veni timpul cel fericit când vor avea și albanezii cărți în limba lor”.⁵

Cichindeal a dis: „Iară acuma a sosit vremea ca numele și pomenirea acelor, cari însemneză ceva în obște, seu spre vecinica cinste și mărire, decât sunt buni, seu decât sunt rei și netrebniți, spre vecinica batjocuri să rămână”. Obradovici spune așa: „Dar acum deja a ajuns timpul ca numele și pomenirea acelor, cari însemneză ceva în comună, să se predeie, decât sunt buni, veciniceii slime și glorie; iară decât sunt rei și netrebniți, veciniceii deonestării și batjocuri”.⁶

Bărbătesca hotărâre a lui Cichindeal: „Mai voesc în Becîherecul mic seu în sat la Berecsău să fiu preot sărac cu mintea luminată și cu cuget curat, decât în Bucureși un mitropolit cu mintea întunecată și cu cuget fără de pace”, — este imitată tot după Obradovici, care dăce: „Mai voesc să fiu în Semarton seu în Voiteg preot sărac cu mintea luminată și cu cuget curat,

¹ Tot acolo, pag. XLIII.

² Tot acolo, pag. XLVII.

³ Tot acolo, pag. XLVIII.

⁴ Tot acolo, pag. 60.

⁵ Tot acolo, pag. 85.

⁶ Tot acolo, pag. 198.

decât mitropolit în Belgrad, cu mintea întunecată de neștiință și cu conștiința nepacnică”.¹

Cichindeal scrie: „Pentru aceea, o! prea cinstit comunitatul a nămului omenesc, iar mai vârtos voi Românilor, pentru cari seriu, ascultați glasul omenirii, sfântul glas al naturii și ceea ce va să dăce glasul lui Dumnezeu! Nu ve despărțiți, nu ve urțiți între voi înșivă pentru desclinierea legilor nălucite; biserica e a lui Christos, ei numai mândria, pisma și răutatea au adus acesta deosebire și uriciune între atăția omeni de omenie și buni la inimă”. Iară Obradovici a scris: „Pentru aceea, o prea onorată comunitate a nămului omenesc, ascultă tu glasul umanității, sântul glas al naturii, iar acesta va să dăce glasul lui Dumnezeu! Nu ve desbinați, nici ve urțiți între voi pentru biserica grăcă și latină. Biserica este a lui Christos, și nu e nici grăcă, nici latină; numai aroganța, disputa și răința a introdus numirile aceste, a despărțit și a pus în ură atătea inimi oneste și bune ale omenilor”.²

Cichindeal: „Între Români, precum în Banat, în Tera-Ungurască, Ardeal, Tera-Românescă, Moldavia și Bucovina, pretutindenea se află omeni avuți, au bărbăție și sunt iubitori de străini, bărbați ageri, de cinste, spre bine aplecați și sănătoși, adecă cu cea de comun înțelegere omenescă dăruți, și lângă aceea iubitori de osteneală. Și ori unde se și află, de se urăsc între sine în vecinătate, pricina cea mai mare de acolo vine, că unii sunt de legea grăcăscă unită, iară alții de legea grăcăscă neunită. Cei dintei numesc pe cei de ai doilea neuniți, iar ai doilea pe cei dintei uniți. Iară numele cel cinstit, frățesc și sfânt, creștini, fiește-carele pentru sine îl ține, și acesta e între Români cei pe la orașe, cari au gustat pușinte învățatură, arsenicum, aceștia sunt vulpile școlii”.³

Obradovici: „În Sârbia Bosnia, în Slavonia, Dalmația și Herțegovina caracterul sătenilor regatelor acestora pretutindenea e asemenea, ca și când ar fi, precum și sunt, o familie. În tot locul unde stau bine, sunt marinimoși, iubitori de străini, plini de bărbăție, onești, plecați spre bine și dăruți cu înțelegere sănătoasă, adecă de comun omenescă; pe lângă acesta și iubitori de osteneală. Și ori unde se urăsc în vecinătate, acesta în partea cea mai mare provine de acolo, că unii sunt de legea răsăritenă, iar alții de cea apusenă și se numesc unii pe alții cu niște numiri urite și desprețuitoare; cei dintei numesc pe cei de ai doilea șocați seu bunfevați, râmleni seu latini; iar aceștia pe aceia români, rkați și șismatici, ținând fiește-carele numele cel onorat, sfânt, frățesc, de creștin pentru sine; seu când numește o parte pe cealaltă de creștini, aceea se face din desclinită grație și modestie; dar din nenorocire rar se întemplă”.⁴

Cichindeal: „Să punem noue înainte, ce dulcătă și fericire ar fi a vedea așa număr mare de Români că se iubesc ca frații și se omenesc! Noi vedem cu ochii mila purtării de grije cei vecinice! Că stăpânirea Turcului scade și se impușinează; iară cea creștinăscă de toate părțile crește și se înalță. Tera-Românescă și Moldova cu totul se va scăpa cu vreme de Turci; inse de nu va începe norodul în pământurile aceste a scutura de pe sine credința deșertă, și de nu va desrădăcina aceea bătrână și de de mult de Dumnezeu urciocăsi

¹ Tot acolo pagina 198.

² Tot acolo, pag. 101.

³ Fabulele lui Cichindeal, pag. 478, 479.

⁴ Fabulele traduse după Obradovici de I. Russu, pag. 209, 210.

vra bă pentru lege, ei enșiși își vor fi lor Turci și muncitori".¹

Obradovici: „Să ne presintăm, ce dulcătă și fericire ar fi de a vedé atâta popor onest, că se iubese și se stiméză ca frații. Noi vedem acum limpede mila providinței cei vecinice. Stăpânirea și puterea turcescă scade și se imputinéză, iar cea creștină creșce și se inallă din tóte părțile. Serbia, Bosnia și Hertegovina se vor mântui și se vor eliberá cu timpul de Turci; inse decă poporul in țerile aceste nu va incepe a scuturá de pe sine superstițiunea, nu va desrădăciná acea vechiă și de Dumneđu urită cértă și ură pentru lege, ei de sine își vor fi Turci și tirani”.²

Nici chiar memorabilul apel de infrățire: „Nu e aicea Grec, nici Latin! etc.” citat atât de multe ori in felurite lucrări, nu este al lui Cichindeal.

Iată cum sună acesta la el: „Nu e aicea Grec, nici Latin, unit și neunit. Să fim noi Românii toți una drepti și adevérați creștini și credincioși supuși ai împératului; apoi vom fi aicea pe pământ, incât va fi cu putință, buni, norocoși și după aceea in veci fericiti”.³

Și acum iată cum l'a scris Obradovici: „Nu este aici Grec, nici Latin, unit și neunit. Să fim numai adevérați creștini, apoi vom fi și aici, incât e cu putință pe pământ, bine norocoși și după aceea in veci, Amin!”⁴

Ar mai urmă să constatăm paternitatea renumitei exclamațiuni: „Mintea! Mărită nație daco-românescă!” etc. Dar asta e identică și in traducerea lui Russu. Se vede că in locul acesta a adoptat și densus aplicațiunea lui Cichindeal; cu mica deosebire numai că el cu Obradovici incheie prin vorbele: „Onestitatea, gloria, mărinimia, bărbăția sânt virtuțile tale strămoșesci”;⁵ iar Cichindeal termină așa: „Aceste sânt faptele cele bune ale strămoșilor tei, adecă ale Romanilor celor bétrani”.⁶

(Finea va urmă)

IOSIF VULCAN.

Paserile noastre cântărețe.

V

Cintița, (*Fringilla nobilis, hortensis et sylvestris.*) der Edelfink. De familia fringilinelor se țin o mulțime de specii, precum: Vrăbiile, cintițele, la cari se numără botgrosul, măcăléndrul, câneparul, steguțul, verđitelul (der Zeisig.) căldărarul (de Gimpel.) canarul, strămbăclonțul (*Kreuzschnabel*); tóte soiurile de presuri, precum: Presura noastră vulgară (die Goldammer,) presura de sălcii, presura titiréză, presura iernatică (*Emberiza nivalis*) die Schneeammer, presura de stuf, ș. c. Cintița noastră e pe frunte neárá, pe creșcet și la cefă intunecat-albăstrie, veșmémentul peste tot roșietic-mohorit, intre umere și la cupir e verđie; fața, fălcile, bărtbia și gușa îi sânt suretice ruginite, iară mai in jos spre pântece suretice trandafirii, pe aripióre vērste albe-gălbii. Ea este ceva mai lungă in aripi și códă decăt vrabia de casă.

Cine óre să nu cunóscă acésta pásere, de al cărui cântec energic exhală primăvéra și véra până cătră

¹ Fabulele lui Cichindeal, pag. 479.

² Fabulele lui Obradovici traduse de Russu, pag. 210.

³ Fabulele lui Cichindeal, pag. 484.

⁴ Fabulele lui Obradovici, traduse de Russu, pag. 213.

⁵ Tot acolo, pag. 110.

⁶ Veđi tótă citațiunea mai sus.

jumătate din iulie codrii, luncile și grădinele cu ori ce fel de arbori. Eu nu o voiú descrie mai departe in mod anatomic ca specialiști, ci las să urmeze mai jos versurile compuse in lauda ei.

Al doilea soiu de cintițe, cu care facem cunoșcință numai tóamna și érna până cătră primăvéra, e cintița montană (der Bergfink.) Céta din urmă petrece véra sus prin țerile nordice ale Europei. Pe acésta o amintesc indeosebi, fiind că ea ne cercetéză érna prin ariile noastre dimpreună cu cintița vulgară, decăt care e desemnată cu mult mai frumos, peste tot inse séménă in multe privințe cu cintița noastră. Orășenii români din Sucéva o numesc nicoviță. Numirea acésta i-au dat-o ei, pare-mi-se, după sunetele ce le produce ea la ori ce mișcare și cari aduc mult cu covițitul purceilor in mésurá, se nțelege, mult mai slabă. Cintițele montane se véd iérna purure in societatea cintițelor și presurelor noastre. In lauda cintiței noastre vulgare am alcătuit versurile ce urméză.

Cintița.

(*Fringilla nobilis, hortensis et sylvestris.*)

Când că etoresc drăgálașa véra
Și fiori de tómnă se simțesc pe-afară.
Mulți din cântăreții noștri naripați
Părăsesc grădina dragilor Cărpați.

Puținei din céta lor remân pe-acasă,
Să nfruntăm avalmă stafia gerósă;
Tu ntr'acelor număr, páserică, stai
Și stigleți și presuri drept tovarăși ai.

Ți-s destule-adesse puținele fire
De seminți remase pentru-a ta ndulcire
Colo din jiréda domnu'ui bogat
Séu din stogulețul celui scăpătat.

Adăpostul țilei cine ți-l imbie?
Salcea degerată, școrbura pustie!
Iar cortel de nópte — gardul indosit,
Unde dormi visând de maiul mult dorit.

Dar când asprul faur plécă și ne lasă,
Cine-și cercă rostul, când e și frumósă?
Tu și sorióra-ți presurá súnțelei
După gerul ernii primii cântăreți.

Prierul tonic, maiul plin de-alaiuri.
Ce mi-aduc pe grauri, și ni-aduc pe ganguri,
Știu să povestéscă despre versul teu
Istorii frumóse și plăcute, deú!

Un ungheriu de codru, rediu, séu o grădină,
Cucerind, acolo casa ți-o diregi,
De-acolo resună glasul, care ngână
Pe floreni, pe silvii și pe cucii pribegi.

Tótă primăvéra și din vér' o parte
Versu-ți clocoteșce dintre ramuri verđi;
Ne deștepti cu diua, cânti și pe nserate.
Până ce n pătulu-ți tainic mi te-așeđi.

Nu-i dar nici minune, páserică dragă,
Că cel ce te-aude, stă pe loc uimit
Și-ți admirá versul țiuilica ntrégă
Și-ți rădică vestea sus necontentit.

Să ne fi dar' vecinic binecuvântată
 Și binevenită vecinic să ne fi!
 Să desmierși prin câ-tec firea deșteptată
 Prin livești și crânguri, codrii și prin vii.

Suceva, 24 iulie 1894.

V. BUMBAC.

Măgarul lui Buridan.

Comedie într'un act de Scribe.

(Urmare.)

Scena XVII.

Ortansa, d'Anceis, Paimpol, eșind din ușa de sticlă și mergând în vârful degetelor.

D'Anceis (vedându-l.) A! (Merge la el.)

Ortansa (a parte, trecând la dreapta.) Verișorul meu este prea plăcut. (*Sede la stânga și lucră.*)

D'Anceis (în fund, întinde mâna lui Paimpol.)

Dă-mi-o degrabă!... ai vădit pe Iosefina?...

Paimpol. Nu.

D'Anceis. Cum?

Paimpol. Am stat să me gândesc astfel: decă pentru a ajunge înainte de ea la atelier, ar fi drumul mai scurt să apuc prin grădină, séu să taiu de-a dreptul printre copaci...

D'Anceis. Ei și?

Paimpol. Și pe când eu calculam distanța, — Iosefina a dispărut din ochii mei și n'am putut-o regăsi.

D'Anceis. Și te întorci ca să-mi spui acesta bucurie, pe cât timp...

Paimpol. Negreșit că tu vorbiai pentru mine?

D'Anceis. Pentru tine!... (*a parte.*) Să te iee naiba!

Paimpol. Bine, bine... nu te mai supăr, urmază, urmază înainte... (*Ese în fund.*)

Scena XVIII.

Ortansa, lucrând cu un aer visător, D'Anceis.

D'Anceis. Trebuie să alerg!... (*Vre să plece.*)

Ortansa. Vere!

D'Anceis (a parte.) E cam târziu! de sigur ea a dat scrisoarea... dar care?... Care?... pôte să fie cea bună...

Ortansa. Vere!

D'Anceis. Dar dec'ar fi cea rea?

Ortansa. Vai de mine, dar ce ai?

D'Anceis. Ce am? (*Tulburat.*) Sânt în situațiunea unui vechiu filosof din fabulă... (*a parte.*) filosoful urechiat!... (*Tare.*) Me tem... că tatăl dtale... care mai întâi m'a primit cu atâta bunătate... și chiar... pot dice, ca pe un fiu... (*a parte.*) Care din doue va fi primit?! (*Tare.*) Tremur... me tem că...

Ortansa. Dar ce?

D'Anceis. Să nu se schimbe de odată... (*a parte.*) Cel puțin decă Iosefina s'ar întorche mai degrabă, aș puté află... (*tare.*) Să nu se schimbe în privința mea!...

Ortansa (rîdând se scólă.) Dta nu-l cunoști. Nu el are obiceiul de a se desmînți; îndată ce a întins cuiva mâna și acela i-a strins-o, el devine ca un adevărat Breton, tot atât de încăpălinat în amicitia lui, precum eră și în ura lui...

D'Anceis. Cerule! (*Afară din sine.*) Amicitia, ura... tocmai ceea ce dice și eu... măgarul, ista și eu, filosoful... care din doue... Iertare verișoră... dar în situația în care me aflu... (*a parte.*) Și Iosefina nu se mai întorche... (*Tare.*) Țin așă de mult la stima, la afecțiunea sa, încât dec'as perde-o...

Ortansa. S'o perdi? și de ce?

D'Anceis. Voiu să dice, că stéua mea, care m'a favorizat de atâtea ori, — nu me va puté părăsi în momentul cel mai important al vieții mele... Nu, nu...

Ortansa. Vere, mi se pare că vorbești într'aiurea...

D'Anceis. Intr'adevăr! n'am avut nici odată mai mare trebuință de capul meu... de sângele... și simt că tulburarea mea... (*Vedând pe Iosefina dă un țipăt.*) A! ce fericire! ea e!

Ortansa. Care? ea?

D'Anceis. Am șis eu: ea? voiam să dice dta! și drept dovédă...

Scena XIX.

Ortansa, D'Anceis, Iosefina.

Iosefina (alergând) Dșoră! dșoră! o trăsură! o vită! doue dame din oraș! femeia perceptorului și cea a prefectului.

Ortansa. Dar tatăl meu nu pôte să le primescă?

Iosefina. Tocmai el mi-a șis, intrând în cabinetul seu: „Nu pot să le primesc, dă de veste fiicei mele“...

Ortansa. Doue visite importante! o să me apuce iar vr'o migrenă! Dar le voiu espedia cât mai de grabă, căci dta, vere, imi datorești o explicațiune! la revedere... (*Ese.*)

Scena XX.

Iosefina, D'anceis.

D'Anceis (asigurându-se că Ortansa s'a îndepărtat.) Ei bine? Dat-ai scrisoarea?

Iosefina (triumfător.) Dat! dat!

D'Anceis. Care?

Iosefina. Știu și eu! cea care mi-a eșit întei din buzunar.

D'Anceis. Bine! dă-mi înderēt pe celealtă.

Iosefina. Pe cealaltă? — dar dle, nu o mai am.

D'Anceis. Cum se pôte?

Iosefina. După ce am dat pe cea dintei dlui Kerbanec; care eră în atelier, m'am întelnit în parc... cu Petrea logodnicul meu... care, șcii cât e de gelos...

D'Anceis. Ei și?...

Iosefina. Eră gată să se sue pe cal, ca să mērgă în lērg, ca să cumpere grăunțe, ca să dea la cal să mănânce. Nu șciu cum dracu când se aruncă pe cal, zări în fundul buzunarului pestelcei mele scrisoarea ce mai remăsese. Ce-i aceea?! strigă el deodată! Și țop! de-odată jos, pune mâna pe scrisore, incalcă iar, și-o rupe în góna calului!

D'Anceis. Ticălosul!

Iosefina. Dar peste un ceas trebuie să se întorche, dle!

D'Anceis. Dar moșul, ce a șis când a primit cealaltă scrisore?

(Finea va urmă.)

N. A. BOGDAN.

Reuniunea femeilor române din Abrud,

Abrudsat și giur și-a ținut adunarea generală în 8/20 septembrie a. c.

1. Dâmnă presidentă Anna Filip a deschis adunarea prin vorbirea următoare:

Onorată adunare generală!

Decă ne improspetăm înaintea ochilor sufletești evenimentele mărețe, cari au rădicat însemnătatea acestui an, inima fiecăruia dintre noi va bate mai puternic și mai călduros și ochii noștri irresistibil se vor scâldă în lacrimi de bucurie, în lacrimile sfinte cari descoper și talmăcesc tainele și dorințele inimei noastre.

Nu ve spun lucru nou, știți bine cu toții, cari trăiți în mijlocul nostru, care este isvorul bucuriei, isvorul veseliei, care ne înalță în aceste momente de mândrie și însuflețire adevărată.

Știți bine că între impregiurări critice, când reuniunea noastră incungiurată de toate părțile de valuri periculoase, eră amenințată în esistența sa, mai bine dis în scopul seu, cu care se identifică, în aceste momente critice, din indemn dumnezeesc, din iubire de nem și ingrigire pentru viitorul acestuia, doi patroni marinimoși au grăbit să întindă mână de ajutor reuniunii noastre lipsite și jertfînd din avutul lor, să-i asigure viitorul pe ani înainte, să o pună în poziție de a-și pute urmă cu succes calea către scopul, la care țintește.

Cu deosebită stimă trebuie să pronunț numele acestor preavenerați patroni, a dâmnăi Iuliana Văsiu și a dlui Ioan Visia, cari prin donațiunea făcută reuniunii, și-au înscris numele cu litere de aur în anelele acesteia și și-au asigurat stima și recunoștința tuturor acelora, cărora le zace la inimă progresul și cultura poporului nostru.

Casele donate reuniunii noastre pentru școla de fetițe române, vor vesti urmașilor liberalitatea și nobleța inimei donatorilor, al cărora nume cu o sfântă pietate va fi păstrat în decursul vécurilor.

Folosesc acêsta ocaziune, de a-mi innoî espresiu-nea mulțămitei și recunoștinței nemărginite, cu care datorim nobililor noștri patroni, și le doresc, ca să-și afle cea mai dulce mângăere în fructele jertfei depuse pe altarul nêmului lor.

Să-i țină Dumneșeu la mulți ani!

Nu pot să nu amintesc totodată și în legătură cu acestea, un alt cas de binefacere, de care a fost împărtușită reuniunea din partea unui prea stimat domn binevoitor al acesteia, pe care indatinați sîntem a-l vedé totdauna în fruntea acelora, cari cu trup, cu suflet lucréză și contribuie pentru înflorirea reuniunii noastre. Numele ve este prea bine cunoscut.

Domnul Cirlea, bărbatul de inimă, omul cu durere pentru nêmul seu, în calitate de notar public a prestat gratuit tot lucrul, și toate cele de trebuință la facerea documentelor și intabularea caselor donate de către dna Iuliana Văsiu și dl Ioan Visia.

Îl rog, să primescă pentru acêsta nouă dovédă de interesare față de scopul reuniunii, cea mai adâncă mulțămită, ce-i aduc din acest loc.

Raportul comitetului, ce va urmă, ne arată, că în șirul binefăcătorilor și de asta dată trebuie să dăm tributul recunoștinței noastre onoratului institut de credit și economii „Auraria“, care și în anul curent ne-a împărtășit de un ajutor de 200 fl., mai încolo societăților minerarie „Concordia“ și „Carolea“, cari ca și până acum ne-au dat câte un băieș liber.

Primescă mulțămita noastră!

Resultatul obținut la școla de fetițe este cât se pôte de îmbucurător. Instruarea și disciplinarea fetițelor a răspuns așteptărilor celor mai esagerate.

Dovédă că școla noastră dispune de material sântos, și-și implineșce misiunea cu serioșitatea și demnitatea cuvenită.

Numêrul neașteptat de mare al elevelor ne-a îndemnat să luăm dispozițiunile posibile pentru lărgirea localului și pentru sporirea puterilor didactice. Spre acest scop comitetul s'a adresat comitetului Asociațiunii transilvane, cu rugarea, ca să ni se voteze un ajutor anual pentru sistemizarea unui al doilea post de învățătore. Spre acest scop vom cercă tot posibilul și sperăm că vom obținé resultat îmbucurător.

Înainte de a trece la ordinea șilei, me simt îndemnată și îndatorată, a esprima în numele reuniunii călduroșa noastră mulțămită mult onorațiilor domni Petru Popovici administrator protopopesc și dlui Alexandru Ciura paroch local, pentru serviciul prețios, ce au prestat școlei noastre de fetițe implinind posturile de cateheți, fără de a pretinde remunerațiune, ceea ce între impregiurările de față este un însemnat favor, care contribuie la susținerea bilanțului în finanțele reuniunii.

Acete sînt actele cele mai momentóse, ce am ținut de trebuință a le accentuă, ca să ve puteți face un tablou despre mersul afacerilor reuniunii și despre interesul de care se bucură în toate păturile societății române.

Acêsta e icóna trecutului; iar pe viitor datorია noastră este, ca cu inimă și cu iubire imprumutată să ne întâlnim pe câmpul faptelor, să ne unim în acțiunea ce ni se impune, pentru a ajunge la scopul dorit.

Și după acêsta am onóre a deschide a XIV-a adunare generală.

Vorbirea de deschidere a fost ascultată cu mare atențiune și cu viu interes și însuflețire, urându-i-se dnei presidente „Să trăescă“.

2. S'a cetit raportul comitetului despre agendele acestuia de la adunarea generală ținută la 8/20 septembrie 1894 până în presinte, din care se vedé că comitetul în decursul acestui an a ținut 7 ședințe și că averea reuniunii a crescut la suma de 12.748 fl. 25 cr. pe lângă care mai este fundațiunea Zoe și Cornelia Cirlea, care se administreză separat și care a crescut la suma de 580 fl. 35 cr.

Acest raport s'a luat spre șciință și s'a alăturat la protocol.

3. Rațiociniul aflându-se a fi esact și în ordine, s'a acceptat și dnei cassarițe Silvia Cirlea s'a dat absolut, votându-i-se mulțămită.

4. S'a cetit budgetul pe anul 1895/6 propus de comitet și s'a primit intoema cu una sumă la intrate cu 841 fl. 65 cr. și la eșite cu 582 fl.

5. Pentru înscrierea membrilor noi și încassarea tacselor s'a ales o eomisiune în persónele dnelor: Letiția Stoica și Lucreția Adamovici și a dlui Ioan David și s'a suspins ședința pe 20 minute.

Peste 20 minute deschidându-se ședința, comisiunea esmisă raportază, că s'au incassat de la dna: Anna Filip 5 fl., de la dna Letiția Stoica 10 fl. tacsă de membră fondatoare, de la dna Iuliana Văsiu 3 fl. Câte 2 fl. de la dnele: Silvia Cirlea, Anna Furdul, Silvia Popovici, Zorița David, Elvira Pop, și de la dnii: Dr. Laurențiu Pop, Alesandru Filip, Mihai Cirlea, dr. Vasile Fodor; câte 1 fl., de la dnele: Margareta Balta, Maria Tobiaș, Anna Lobonțiu, Maria Borza, Cornelia Danciu, Sofia Pop, Maria David, apoi de la dnii: Lanes Giurchescu, Absolon Faur, Petru Macavei, Ioan David, dr. Simeon Caian, Samuil David și de la dnele: Elena Lazar, Florentina Těrnăvén, Eufemia Caian, Anna Ivașcu, Lucreția Adamovici și de la dșorele: Eugenia Ciura, Sofia Buceșan, Sabina David și Miți Pop. Suma 58 fl.

6. Venind la ordine alegerea comitetului, s'au reales in unanimitate toate dnele care au fost in comitet, prelungă care s'au mai ales: ca membră ordinară dna Letiția Stoica și ca membre suplente dnele: Cornelia Danciu și Silvia Popovici. Iar ca bărbați de incredere dnii: Alesandru Filip, Mihai Cirlea, Aurelian Danciu, dr. Laurențiu Pop și Romul Furdul.

7. La propunerea comitetului de a se mai face unele reparaturi la casele donate reuniunii, ca astmod putându-se inchiria partea din parter, să se formeze un nou izvor de venit pentru reuniunea noastră, adunarea generală a decis, ca să se conducă un expert. să facă un preliminar și încă înainte de expirarea anului să se convoce o adunare generală extraordinară, in care apoi să se decidă in merit despre reparare.

8. La propunerea dlui Lanes Giurchescu s'a decis, ca vorbirea de deschidere să se iee întrégă la protocol.

9. Pentru verificarea protocolului s'au ales dnele: Letiția Stoica, Silvia Popovici și dl Mihai Cirlea.

10. Dl Mihai Cirlea in numele celor preșenți a mulțămit dnei presidente pentru zelul, prudința, energia și abnegațiunea rară cu care a condus afacerile reuniunii noastre, și a rugat-o ca și pe viitor să binevoască a-și continua lucrarea cu aceeaș prudința și insulfetire românescă, uându-i cu toții „Să trăască!”

11. In fine dna presidentă multămind celor preșenți pentru viul interes și serioșitatea cu care au participat și la acêsta adunare, a declarat adunarea generală de inchisă.

Abrud in 27 octombre v. 1895.

ALESANDRU CIURA
secretar.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Principele Ferdinand al Bulgariei. Nori negri se adună 'n resărit. Diarele anunță, că toate semnele arată ajunul unui rebel mare. Vorba e că cine să ocupe Constantinopolul, căci Turcia se află in stare de descompunere. In acest rebel Bulgaria va avé un rol mare, de aceea luarea aminte a omenilor politici e țințită asupra ei. Principele Ferdinand își dă toate silințele ca să-și câștigate simpatia Rusiei, spre a fi recunoscut. Din cauza acêsta a decis să boteze in religiunea ortodocsă pe fiul seu Boris, moștenitorul tronului. Izbuti-va inse ca să potolască ura țarului? Și in cazul contrar, ce se va întâmplă? — iată niște întrebări la cari nimeni nu poate responde.

Logodiți din Rusia-mică. Rusia este un mosaic de felurite popóre, pe care le stringe la olaltă numai cnuta despotismului. Ilustrațiunea din lăuntruul foii noastre infătoșeză un tip de popor din Asia-mică; o părechie de logodiți. Omeni frumoși, cari nu se intereseză mult de țarul, căci sunt fericiți, pôte mai fericiți decât el.

LITERATURĂ și ARTE.

Sciri literare și știintifice. *Scrisorile lui Vasile Alecsandri* cătră I. Negruzzi vor apăre in broșură in „Biblioteca pentru toți” a dlui Carol Müller in București. — *Dl Dim. C. Ollănescu* lucréză la o comedie nouă in trei acte, al cărei titlu nu l'a ficsat încă. — *Dl Teofil Frâncu* lucréză la o scriere mai mare etnografică-filologică asupra Moșilor. — *Dl Al. A. Macedonschi* va publică in „Biblioteca pentru toți” tragedia „Romeo și Julietta” a lui Shakespeare, tradusă in versuri. — *Dl C. C. Bacalbașa* a pus sub presă la București „Instantaneele lui Vardalabum”. — *Dl I. Gavanescu* a scos in broșură la București scrierea sa: „Meditațiile lui Gr. Alecsandrescu” studiu critic. — *Dl Al. A. C. Sturdza* va scôte la lumină tot in acea bibliotecă scrierea „Werther” de Goethe. — *Dl Lupul Antonescu* a pus sub presă la București doue cărți: „Chestiuni școlare” și „Verți și Uscate”. In acești din urmă, precum ni se anunță, vor fi articole literare, critice, umoristice etc. — *Dl C. Calmuschi*, profesor in capitala României, căruia ministerul de culte din București i-a acordat un concediu și o subvenție pentru a face studii speciale de geografie in străinătate și care a studiat anul trecut in Italia, precum sântem informați, plecă săptămâna acêsta la Paris. Dsa va publică și o scriere: „In Italia Occidentală”, studiu geografic. — *Dl V. Gr. Pop* va scôte la lumină in anul viitor ediția a doua din lucrarea sa: „Conspect asupra literaturii române și asupra scriitorilor”, cu adaosul scriitorilor noi ce s'au produs de la 1873 încóce și de sigur corésă de multele greșeli vîrite in ediția primă. — *Reposatul dr. G. Polizu*, fost profesor și decan al facultății de medicină din București, a lăsat un dicționar „Româno-German” in 18 volume, pe care ministerul școlelor l'a cumpărat pentru Biblioteca Centrală.

Scriitorii și sculptorii români. *Pictorul Mirea* din București a terminat, ni se scrie de acolo, mai multe admirabile portrete și se prepară pentru un mare tablou istoric al căru subiect nu vrea să-l divulgeze. — *Pictorul Grigorescu* continuă la Cămpina seria minunatelor vederi și tipuri. — *Sculptorul Mirea*, fratele pictorului cu acest nume, autorul unui frumos bust al lui Radu-Negru, s'a intors de la Cămpulung și s'a instalat in București, unde va face busturile mai multor personaje. — *Jiquide*, tatentantul caricaturist, care a stat câteva luni la Paris, s'a intors la București, unde a inceput seria de caricaturi-tipuri române, pe care, intocmai ca astă-primăveră, le espune la vitrina „l'Independance Roumaine” de pe Calea Victoriei. — *Pictorul Hipolit Strîmbulescu*, absolvent al școlei de Belle-arte din București, a reușit la marele premiu pentru străinătate și, precum ni se scrie, va merge la Paris spre a se perfecțonă in pictură. — *Familia repausatului Tătareșcu*, unul din primii pictori români și fost director al școlei de Belle-arte din București, precum aflăm, a oferit ministerului școlelor să vëndă mai multe

tablouri d'ale pictorului. — *Pictorul I. Bălănescu*, absolvent al școlii de Belle-arte din București, a lucrat pentru volumul de versuri „Realistele“ de dl D. Teleor un minunat portret al autorului. — *La secțiunea de antic* a școlii de Belle-arte din București se primesc și eleve. Pân' acum s'au înscris peste zece domnișore în atelierul dlui Mirea.

Academia Română a ținut vineri la 315 noiembrie ședință publică. Maj. Sa regele Carol a dat Academiei autorizația să primescă legatul pe care i l'a lăsat Emanoil Donici. Din publicația colecției Hurmuzachi va apăre un volum în ierna acésta.

Serate literare la poetul Vlahuță. Cronicarul nostru din București ne scrie, că la poetul Al. Vlahuță se țin în fiecare sâmbătă serate literare la care asistă cei mai cunoscuți scriitori și chiar câteva dómne și domnișore. Se bea ceaiu și se citec poesii.

Biblioteca pentru toți. La București, în editura librăriei Carol Müller, Calea Victoriei, s'a pornit astă-primăveră o publicațiune literară sub direcțiunea dlui Dumitru Stăncescu, care publică în broșurele de câte 30 bani lucrări de valóre din productele literaturii române și din cele străine. Pân' acuma au apărut 22 de broșurele, cu lucrări de Carmen Sylva (din care reproducem una în nr. acesta.) Andersen, Mihail Zamfirescu, Herbert, Spencer, Jules Michelet, Leo Bachelin, André Theuriet, Mihail Demetrescu, Duiliu Zamfirescu, A. S. Wilkins, Gr. M. Alexandrescu, Anton Panu, dna Colomb, Alfred de Musset, Dimitrie Bolintineanu, Vlahuță și alții. Vom reveni.

Ateneul Român. Din București ni se scrie, că la Ateneul Român se lucrăză cu activitate la o scară monumentală, aședată la partea de la spate. Acésta scară ve avé mosaicuri, sculpturi, picturi.

Reviste și diare. „*Vieța*“, revista dlui Al. Vlahuță, după cum ni se scrie din București, va începe să apară în fiecare di, înainte de alegerile pentru corpurile legiuitoare. Ca redactori regulați va avé pe dnii A. Vlahuță, Dim. Teleor, Artur Stavri, Delavrancea, Gheorghe din Moldova, St. O. Iosif, I. Găvănescul, G. Coșbuc, Duțu, Ion Gorun, dna Constanța Hodoș și alții. — *Carmen Sylva* se va numi o nouă revistă care va eși la București, redactată de un comitet de tineri scriitori. — *Intim* este titlul unei reviste săptămânale, care a început să iasă la București scósă de niște tineri prea fineri, observă corespondentul nostru, căci noi n'am vëdüt-o încă. Mai tóte titlurile poesiilor, ne scrie acelaș, sânt în latineșce și scrise greșit. — *Epoca*, vechiul diar politic, va eși iarăș la București, sub direcțiunea dlui N. Filipescu, fostul primar al capitalei, care ș-a reluat condeiu de diarist, pe care l'a purtat și înainte d'a intră în funcțiune. — *Amicul Tinerimei*, tóie de cunoșcințe folositoare pentru tinerimea română, redactată de dl profesor Iuliu Moșiș, a apărut cu un cuprins interesant și conținënd mai multe ilustrațiuni. Apare de doué ori pe lună la T. Jiului și costă pe un an 9 coróne.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Șciri teatrale și musicale. Dl G. Stefanescu a dimisionat din postul de maestru de orchestră la Teatrul Național din București. — Dl Dimitrie Dinicu, mult aplaudatul violoncelist din București, precum ni se scrie, va organiza și anul acesta ședințe de musică de cameră împreună cu alți artiști de acolo și din străinătate.

Teatrul Național din București. Dl I. N. Iancovescu, directorul diarului „Naționalul“ din București, a fost numit membru în comitetul teatral, în locul dlui Stefan Velescu. — *Ernesto Rossi*, celebrul tragedian italian, se află în București, unde cu trupa sa dă reprezentații în Teatrul Național. — *Reparațiunile Teatrului Național* se vor intrerupe de ocamdată, din lipsa de fonduri.

Opera și opereta română. Se șcie că la Teatrul Național din București anul trecut s'a făcut încercarea d'a inființă o operă și operetă română. Încercarea a reușit bine, deci se va continua și anul acesta. Stagiu-ne s'a deschis mercuri la 113 noiembrie, represintându-se pentru prima-óră „Zina albă“ (La dame blanche) operă comică de Boieldieu.

Concert la S. Sebeș. Reuniunea română de cântări din S. Sebeș va da astăzi sâmbătă în 416 noiembrie concert acolo, în onórea adunării generale a reuniunii învățătorilor români din districtul S. Sebeș. Se vor cântă cvartete de Dima, Musicescu, Vidu, Vorobchievici, Kreuzer și se va declamă o poesie.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Șciri bisericéști și școlare. Dl V. A. Urechii și-a început la universitatea din București luna trecută cursul de istoria și literatura română. Dsa va face anul acesta istoria periódei de la 1806 până la reglamentul organic. — Dl N. Iorga, unul din tinerii scriitori cu talent de la București, a fost numit profesor la catedra de istorie medie și modernă de la universitatea de acolo, în urma concursului depus. — Dl Nicolae Brânzeiu, originar din Transilvania, a luat licența în litere la universitatea din București, tesa i-a fost: „Școlile din Blaș“. — Dl dr. Luca Terderiu va începe la facultatea de medicină din București o serie de conferințe (vr'o șapte) asupra bólelor nervóse; prima conferință va fi „Nevrastenia“.

Retragerea părintelui Hannia. Din incidentul retragerii în pensiune a părintelui Hannia, fost director și profesor seminarial, corpul profesoral de la seminariul pedagogic-teologic Andreian din Sibiiu va arangia la 719 noiembrie o festivitate în onórea binemeritatului bărbat al bisericeii și școlii. Intéiu va fi serviciu divin, apoi i se va prezentă corpul profesoral, deputațiunea elevilor seminariali, deputațiunea societății de lectură Andrei Șaguna. Séra banchet.

Societatea Petru Maior a tinerimei române din Budapeșta face apel prin comitetul seu la publicul român ca să contribuésă pentru asigurarea existenței ei. Spre scopul acesta s'au trimis în mai multe părți liste de subscriere. Nu ne indoim că apelul acesta va fi întimpinat cu căldură și publicul românesc își va face datoria. Contribuirile sânt a se trimite la adresa societății, Budapeșta, strada Arborelui verde nr. 43.

Un nou pavilion la București. Primim informațiunea, că serviciul tehnic din ministerul cultelor al României se ocupă cu studiarea construcției unui pavilion de fer demontabil fórte elegant, în București, care va servi ca adăpost regelui și celorlaltele persóne la sfințirea apelor în ziua de Bobotéză.

Sfințire de biserică în Utvin. În comuna Utvin s'a petrecut de curënd un frumos act bisericesc. S'a sfințit biserică nouă, prin protopresbiterul dr. Traian Puticiu, delegat pentru funcțiunea acésta de Pr. SSA episcopul Ioan Mețianu.

C E E N O U ?

Hymen. *Dl Ioan Baieș*, absolvent de teologie, joi la 14 l. c. s'a cununat cu dșora Rafla Mureșianu in Feldru. — *Dl Ioan Marin*, absolvent de teologie, la 12 novembre s'a cununat cu dșora Maria Vancea.

Asociațiunea transilvană. *Despărțământul Brașov* va ține adunarea sa generală duminică la 5 17 novembre in comuna Feldiôra, sub presiul dlui V. Voina, secretar dl dr. I. Blaga. Cu asta ocaziune, preotul Isidor Braga din Lancrem va ține prelegere populară asupra culturai grăului, secării și a cartofilor; iară profesorul A. Vlaicu din Brașov va vorbi despre însemnătatea meseriilor. Sêra va fi concert, dat de corul plugarilor din Feldiôră, apoi dans. — *Despărțământul Sibiu* ș-a ținut adunarea generală in comuna Sadu la 3 novembre, cu care ocaziune s'a adus ovațiuni memoriei episcopului de vrednică aducere aminte Inocențiu Clain de Sadu. Adunarea a fost presidată de protopresbiterul Ioan Papiu, iar dl Bogdan-Duică a ținut o conferență despre călugărul Visarion. Viitôrea adunare generală va fi la Reșinari.

Picnicul românesc din Cluș, pe care l'am anunțat intr'unul din numerele trecute, a reușit bine, încât priveșce veselia, inse partea materială a produs deficit de câțiva florini. Au luat parte dômnele Mezei, Bohățel, Em. Pop, Leont. Pop, Ilea, Ceoplea, Man, Nemeș, tôte din Cluș, Vlăduț și Mesaroș din Turda, Raț, Sabău din Lupșa, Pop din Cianul-mare și domnișorele Ana și Elisaveta Bohățel, Silvia și Hortensia Laslo, Virginia Manu, surorile Cioplea, Lotti Ciupe, Elena Pop, Valeria Pop (Cehul-Silvaniei,) surorile Vlăduț (Turda,) Tinca Pop, Maria Căpușan, surorile Istvanfi, Mesaroș (Turda,) Aurelia și Mițica Pop (Cianul-mare,) Nemeș, Nicôra (Feleac.)

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului ș-a ținut adunarea generală la 3 novembre in comuna Moha, sub presiul dlui Dimitrie Comșa. Comitetul a fost primit cu multă însuflețire și la adunare a luat parte tot satul.

Petrecere de dans. *La Născud* se va arangia la 23 novembre o petrecere cu dans in sala otelului Rahova. Venitul curat este destinat pentru fondul societății de ajutorare Vasile Nașcu. In fruntea comitetului stau dnii: președinte Ioan Ghețe, vicepreședinte Pompeiu Grigorița, secretar Ioan Pêcurariu, cassar Emil Domide, controlor Macedon Fetti.

Necrolôge. *Ioan Iana*, vicar foraneu gr. c. in Hațeg, a incetat din vieță la 9 novembre, in etate de 58 ani, jelit de familie mare. — *Ioan Popovici*, căpitan c. și r. in pensiune, vicepreședinte in reprezentanța comunității de avere, a repausat la Caransebeș, in 29 octombrie.

Călinrarul săptămânei.

Dumineca a 24-a după Rosalii Ev 5 dela Luca, c. 16, gl. 7. a inv. 2			
Diua sêpt.	Călinrarul vechiu	Călinrar. nou	Sôrele.
Duminecă	5 Mart. Galacteon	17 Emilia	7 12 3 47
Luni	6 Păr. Pavel mărtuv.	18 Eugen	7 14 3 46
Mărți	7 SS. 33 M. Milent	19 Elisabeta	7 16 3 45
Mercuri	8 † Arch Mihai și Gavr.	20 Corbinian	7 17 3 44
Joi	9 Mart. Onisifor	21 Maria jert.	7 19 3 42
Vineri	10 Apost. Erast.	22 Cecilia	7 21 3 41
Sâmbătă	11 M. Mina și Vichent.	23 Clemens	7 23 3 40

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARUL LUI IOSIF LÂNG IN ORADEA-MARE.

UMOR și SATIRĂ.

Pățania lui Sf. Petru.

Intr'o ți fôrte căldurosă, Isus Christos a plecat pe o țarină pietrosă și prăjită de arșița sôrelui. Toți ucenicii lui îl insoțiau.

— Dêcă fiecare dintre voi va luă cu sine câte o piétră, țișe Mântuitorul, atunci țarina acêsta va da in curênd o recoltă bogată.

Ucenicii luară cu toți câte o piétră mare încât cu mare greutate le puteau duce. Numai Sf. Petru murmură:

— O arșiță așă de mare și să mai duci și pietre?

El luă supêrat o piétră cât un ou de mare și o ascuse in cutele hainei. Isus observă acêsta, dar nu țișe nimic.

La marginea câmpului se află o colină cu arbori numeroși și umbroși. Isus se opri cu ucenicii lângă un isvor cu apă limpede și curată ca cristalul.

— Să-și pue fiecare inaintea sa piétră adusă, țișe Isus.

Sf. Ioan, ucenicul favorit al Domnului, pusese inaintea sa o stâncă mare. Numai iubirea față de Mântuitorul îi dăduse puterea ca să ducă piétră aceea enormă.

Ucenicii vêdênd piétră lui Sf. Ioan și petricica lui Sf. Petru, au început să rișă.

Sf. Petru n'a băgat in sêmă glumele lor; lui îi eră fôme și a țiș Mântuitorului:

— Invêțătorule, mi-e fôme și n'avem pâne.

— Cine munceșce are totdauna pâne, respunse Isus, și binêcuvêntă pietrele.

Când colo ce să veți? Pietrele se prefăcură in pâne și cu toți avură ce să mânânce.

Numai Sf. Petru a remas flămând, căci pânea eră cât un ou de mică, dar el eră prea mândru ca să primêscă pâne de la ceialalți și in deosebi de la Sf. Ioan.

La marginea cealaltă a țarinei curgea Iordanul. Ajungênd la țermul lui, Mântuitorul a țiș:

— Niminea să nu facă binele cu gândul c'o să fie rêsplătit! Aruncați-ve pietrele in apă!

Astfel Sf. Petru a trebuit să postêscă o ți intrêgă și să invețe pe lângă aceea multe lucruri frumoșe.

La tribunal.

Președintele ia interogatorul unei femei cam in vêrstă, dar fôrte cochetă. Femeia își spune numele și pronumele.

Președintele o intrêbă:

— Câți ani aveți, dômână?

Martora tace.

— Intrebarea mea te incurcă?

— De loc — respunse incet femeia — me incurcă respunsul...

De ce are melcul côrne?

Un prieten al eminentului critic teatral Sarcey veni intr'una din țile cu fetița lui, o blondă de 12 ani.

Din vorbă in vorbă ajunseră la melci.

— Mititico, intrebă Sarcey pe fetiță, șcii dta de ce melcii au côrne?

— De, cine să șcie, respunse fetița... Pôte or fi insurați...